

5. Dumitru I. Consilierea psihopedagogică. Bazele teoretice și sugestii practice, Iași: Polirom, 2008.
6. Esbroeck R.V. Teorii ale dezvoltării carierei. în Orientarea școlară și profesională a tinerilor rezidenți în zone defavorizate socio-economic și cultural. București: Institutul de Științe ale Educației, 2001.
7. Iucu R. Managementul clasei de elevi. Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză, Polirom, Iași, 2009.
8. Jigău M. Consilierea carierei. București: Sigma, 2001.
9. Klein M. Consilierea familiei în: Revista de pedagogie, nr. 1-12/1997, București: Institutul de Științe ale Educației.
10. Orientare și consiliere școlară privind cariera în învățământul profesional și tehnic (curs de formare în cadrul proiectului Phare: Dezvoltare instituțională pentru coeziunea economică și socială – TVET-Romania, Contract nr: Phare RO 2003/005/551.05.01.02.01).
11. Ozunu D., Pop E. Educație și profesii. București: Editura Politică, 1979.
12. Tomșa G. Consilierea și orientarea în școală. București: Casa de editură și presă Viața Românească, 1999.
13. Super D.E. A life-span, life-space approach to career development. In: D. Brown; L. Brooks (eds). Career choice and development. (2nd ed.), p.185-226, San Francisco, Jossey-Bass, 1990.

COMUNICAREA DIDACTICĂ ÎN FORMAREA COMPETENȚEI COMUNICATIVE LA ELEVII ALOLINGVI

Alina Ciobanu, masterandă UST

Nicolae Silistraru, dr. hab., profesor universitar, PPG, UST

Rezumat. Formarea/dezvoltarea competențelor disciplinare însușirea limbii române se axează pe valorile fundamentale naționale, de familie, individuale etc., cercetând și sistematizând metodologii eficiente, atractive, interactive, dezvoltând în mod insistent și competența elevilor de *a învăța să învețe*.

Rezume. Training/skills disciplinary Romanian language acquisition focuses on fundamental national values, family, individual, etc. Planning the researching and efficient methodology, attractive, and strongly developing the competence of pupils to learn.

Conceptul de *competență*, în complexitatea sa, vine să contureze principiile de lucru, să definească procesul de comunicare, bazat pe cunoașterea limbii. Utilizarea diverselor tehnici de lucru și strategii didactice vor forma competențe de comunicare axate pe abilitate, performanță și productivitate lingvistică. Dezvoltarea competențelor de comunicare nu se poate concepe fără îmbogățirea vocabularului.

Este cunoscut că formarea integrală și armonioasă a unei personalități autonome utile societății trebuie să se producă în temeiul unei dezvoltări continue a competențelor de

comunicare. Formarea competențelor de comunicare în limba română la elevii alolingvi constituie o prioritate, deoarece asigură atât succesul, cât și integrarea acestora în contextul socio-cultural al țării.

Studiul *Limbii și literaturii române*, pentru elevii cu instruire în limbile minorităților naționale, presupune formarea competențelor de comunicare orală și scrisă. Totodată, subiectele abordate la lecții trebuie să transmită elevilor o perspectivă a interculturalității prin care aceștia se vor putea apropia și mai mult de complexitatea culturii poporului și de varietatea limbii române. Astfel, scopul central al studierii limbii și literaturii române este formarea unor elevi capabili de a se încadra activ în domeniile vieții sociale, de a se familiariza cu valorile umane și culturale, ceea ce ar asigura viabilitatea unei societăți deschise.[4]

Limba română este una din materiile importante din planul de învățământ școlar. Numărul de ore distribuit studierii acesteia e semnificativ: 3 ore pe săptămână în clasele I și II și câte 4 ore pe săptămână în celelalte clase. Toți elevii absolvenți ai liceelor cu predare în limba rusă susțin examen la limba română. Deși s-ar părea că însușirea limbii române de către vorbitorii nenativi de română nu are de ce întâmpina dificultăți în Republica Moldova, căci vorbitorii nenativi sunt în contact direct cu civilizația materială și spirituală a poporului român, achiziționând astfel mai rapid și mai eficient limba română, există totuși diferențe evidente în domeniul performanțelor lingvistice și al nivelului de cunoaștere a limbii de către elevii alolingvi.

Însușirea perfectă a unei limbi înseamnă cunoașterea modului de gândire, specific poporului-creator și purtător al limbii respective (I. G. Herder, V. Humbold), iar „gradul de intelectualitate și cultură a omului se judecă după capacitatea acestuia de a înțelege, a depozita, a păstra și a recepta în permanență nu numai valorile culturii poporului din care face parte ca etnie, ci și valorile culturii altor popoare, mai ales ale culturii în care se integrează individual ca activitate și realizare socio-economică”.

Pornind de la premisa că funcția dinamică a limbii este cea comunicativă, lingviștii susțin că nu există limbă fără comunicare, dar nici comunicare fără limbă, fără o bună cunoaștere a acesteia. În această ordine de idei, menționăm că limba română pentru alolingvi trebuie predată pornind de la următoarele dimensiuni:

- de construcție identitară, o identitate individuală și colectivă în același timp;
- de posibilitate de comunicare – cel care vorbește va da expresie intențiilor sale care corespund imaginilor sale comunicative în situații diverse;
- de stabilire a diferitelor tipuri de discurs, ce vor releva relația dintre vorbitor și partenerul său de discuție (și, bineînțeles, vor reflecta și tipul de influență pe care vorbitorul său va încerca să-l exercite)” [2].

Omul nu poate exista în afara comunicării, fapt ce justifică necesitatea dezvoltării competențelor de comunicare. Prin competență înțelegem „*capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unei probleme, de a aprecia, de a soluționa sau de a hotărî un lucru*”

(DEXI 2007: 409). În același context, amintim că literatura de specialitate punctează că, de fapt, competența comunicativă este nivelul de performanță care determină eficiența transmiterii și receptării mesajelor și are ca temei cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini, un optim motivațional. Evident, formarea competențelor de comunicare este în raport de interdependență cu conceptul de motivație.

Prin urmare, un factor important în procesul de învățare a limbii îi revine motivației, de aceea specialiștii din domeniu trebuie să țină cont de aceasta atunci când elaborează diverse activități pentru învățarea limbii. Firește, dintre diversele tipuri de motivație, motivația intrinsecă (ce se referă la dorința de a face ceva pentru „premierea internă”) este mult mai eficientă în învățarea limbii pe termen îndelungat decât motivația extrinsecă (care se referă la „premierea externă”). Or, eficiența predării limbii este determinată de nivelul de motivare pentru aceasta. Statutul de limbă oficială a statului aprofundează motivația însușirii limbii române de către alolingvi. În acest context, Robert Lado opinează că „o motivație puternică va crește rezultatele învățării”. Așadar, motivația constituie un factor determinant, un element-cheie al reușitei învățării.

Drept bază în formarea competențelor de comunicare în procesul de predare-învățare a limbii române în școala alolingvă servește dezvoltarea complexă a celor patru deprinderi integratoare: audierea, vorbirea, citirea și scrierea. Specialiștii în domeniu (T. Callo, T. Cazacu, V. Guțu etc.) consideră că didactica limbii române ca a doua limbă se poate configura în jurul unui model al competenței de comunicare structurat pe următoarele componente: verbală, cognitivă, literară, socio-culturală și afectivă.[3]

Așadar, să nu omitem dimensiunea emoției în actul de însușire a limbii române de către alolingvi, deoarece impactul emoțiilor asupra comunicării este relevant. Orice comunicare este însoțită de latura afectivă, orice emoție tinde să fie exprimată, verbalizată/comunicată. În acest context, Valeria Gonciar afirmă că „emoțiile noastre constituie factorii care ne influențează cel mai mult modul în care reacționăm, luăm decizii, ne raportăm la propriul sistem de valori și comunicăm cu ceilalți” [Gonciar 2009: 71].

Competența de comunicare se definește și prin conceptul de cultivare a creativității lingvistice, prin educarea percepției și a stilului de argumentare, de justificare, de persuasiune. Competența de comunicare nu este doar reproducerea celor memorizate, ci se definește ca sistem de strategii creative ce permit înțelegerea valorii elementelor lingvistice în context, dezvoltând abilitatea de a aplica cunoștințe despre rolul și funcționarea structurilor de comunicare.

Profesorul trebuie să caute permanent forme optime de colaborare cu elevii, pentru a-i face să se implice creativ și conștient la ore.

Metodele și tehnicile ce permit antrenarea unui număr mare de elevi sînt cele participativ-actieve, axate pe ideea „creării situațiilor comunicative”, care, efectiv, necesită implicarea lor într-un schimb continuu de „replici”, într-o activitate perpetuă de comunicare, de exprimare, de relevare. Deosebit de eficiente în acest sens sînt: *lectura ghidată*,

brainstormingul, scrierea liberă, studiul de caz, procesul judiciar, graficul T, zig-zagul, dialogul, monologul, discuția, interviul în trei etape, pînza discuției, debate, controversa academică, controversa constructivă, argumentul în patru pași etc.

Abilitățile comunicative și lingvistice se formează și se dezvoltă prin:

- completarea informației;
- corectarea greșelilor de exprimare;
- aprecierea dată de public;
- comunicarea, în rezumat, a unei informații recent audiate la lecție;
- expunerea opiniei vizavi de o informație contradictorie, maximă, proverb etc.

Pornind de la aserțiunea că abilitățile de comunicare sînt fețe vizibile și măsurabile ale competențelor, punctăm următoarele obiective „abilitate” în formarea competențelor de comunicare:

- să fie stimulați să-și formeze păreri proprii versus orice situație de discurs;
- să fie încurajați să-și exprime opinia, viziunea;
- să fie motivați să dialogheze în contradictoriu;
- să fie puși în situația de a-și exprima emoțiile;
- să fie „impuși” să raționeze, să aibă mesaje relevante.[2]

Dezvoltarea competențelor comunicative nu poate fi concepută fără îmbogățirea vocabularului, *Competență esențială în practica rațională și funcțională a limbii*. Tipurile de activități didactice prin care se realizează, în mod direct sau indirect, îmbogățirea bagajului lexical sînt numeroase și variate: *lectura textului și explicarea cuvintelor, încadrarea cuvintelor în diverse contexte; clasificarea tematică a cuvintelor; reproducerea textului; crearea începutului, a sfîrșitului textului, întrebuițînd anumite cuvinte; operarea cu omonime, sinonime, antonime, paronime etc.* În acest context, competența de comunicare este o acțiune dezvoltată prin intermediul repetărilor continue ale unei și aceleiași operații, caracterizată printr-un nivel înalt al însușirii și lipsei de control conștientizat asupra acestei acțiuni.

Comunicarea se manifestă astfel, nu doar ca o acumulare de cunoștințe, ci și ca „oportunitate de coparticipare activă și veritabilă la orice demers didactic al cărui structură va spori dobîndirea competențelor de comunicare” [Goncear 2009: 71].

Or, ascultarea activă, dialogarea, dezvoltarea capacității empatice, însușirea și folosirea formulelor de politețe, dezvoltarea comunicării asertive, respectarea normelor de comunicare orală și scrisă, cunoașterea limbajului nonverbal și paraverbal constituie deprinderi veritabile dezvoltate în procesul de formare a competențelor de comunicare.

„Indicatori de performanță comunicativă” la nivelul comunicării orale, în timpul participării la o conversație, pot servi următoarele constatări ale unui absolvent alolingv, capabil să probeze competențele de comunicare la ieșirea din sistem:

- să participe fără efort la orice conversație sau discuție;

- să se exprime fluent și să exprime cu precizie nuanțe fine de sens;
- în caz de dificultate, să reia ideea și să-și restructureze formularea cu abilitate, astfel încât să nu fie sesizată dificultatea [Rusu 2009: 132].

Aria preocupărilor de perspectiva în cadrul educației comunicării este conturată de câteva principii fundamentale. Ignorarea acestor principii lasă loc unui eșec sigur în realizarea obiectivelor curriculare.

Procesul educativ se organizează astfel ca elevii să comunice activ unul cu altul, să se stabilească relații optime de contact. Grupul, interrelațiile de grup devin un element obligatoriu în învățarea comunicării. Perechile interacționale și actele de limbaj respective devin operante în virtutea desemnării schimbului de informație, produsă de câțiva locutori. Comunicarea se bazează pe intervenții succesive ale coparticipanților.

Principiul ambianței comunicative presupune modelarea în condițiile instructive o ambianță comunicativă este o sursă promițătoare de succes imediat. Trebuie formate priceperile de a transmite și a recepționa **comunicări în comunicare**, nu în procesul asimilării limbii sau analizei unui text din manual. În comunicarea reală scopul se epuizează prin însăși fenomenul comunicării, iar în împrejurările recreate scopul este dublu: **comunicarea și învățarea**.

Principiul necesității motivaționale conduce la comunicarea adevărată impune rezolvarea **necesității naturale** de comunicare la elevi. Satisfacția de pe urma raporturilor verbal - comunicative în cadrul lecțiilor stimulează un interes constant pentru activitatea verbală. Afecțiunile au un rol deosebit în motivarea relațională, ele sunt un reglator al întregii activități și îl transformă pe elev dintr-un recipient pasiv într-o persoană empatică, capabilă de sentimente nobile și relații umane.

Principiul personalizării include interesele elevului, individualitatea și statutul lui psihologic se înscriu într-un câmp de practici comunicative, constituind, fără îndoială, germenele evoluției lui verbal-comunicative. Statutul psihologic și individualitatea elevului - sunt **avancomunicarea** instructivă: caracter, dispoziție, interese, capacități etc. Cadrul acesta este foarte larg, elevul fiind supus permanent acțiunilor educaționale care îl transformă. Aceste transformări sunt importante, mai ales, în aspectul cointeresării verbale a elevului. Se considera ca în orice colectiv există 4 tipuri de elevi:

Tipul I - elevi care intră **ușor** în contact și au un nivel **înalt** de instruire;

Tipul II - elevi care sunt insuficient **comunicativi** și au un nivel **mediu** de instruire;

Tipul III - elevi **puțin** comunicativi și nivel **jos** de instruire;

Tipul IV - elevi care intră **ușor** în contract și au un nivel jos de instruire.

Deoarece exprimarea îndeplinește nu numai o necesitate personală, ci și una socială, comunicarea este axată pe *principiul responsabilității*. Sistemul comunicativ este "comandat", mai mult, din interior, de logica unor cerințe personale, absolut necesare în satisfacerea unor dorințe, unei curiozități, unui angajament etc. O cunoaștere bună a sistemului limbii, nu demonstrează că elevul este un bun vorbitor, ci, mai degrabă, este un bun acumulator de

exprimări corecte, dar nu și necesare, afective, de influențare pozitivă. O plajă largă a cunoștințelor este un plus, dar numai până la punctul în care se impune un contact relațional ce generează și dexterități de aplicare a cunoștințelor. Se cere, așadar, ascensiunea elevului spre autonomie cognitivă în paralel cu cea informativă, mintală, comportamentală, de contact.

Dinamismul și operativitatea sunt indicii densității comunicative, când toată învățarea decurge în comunicare. "Abundența" comunicativă vizează și perspectiva în care elevul se identifică cu un vorbitor activ al limbii, înainte de a intui sau conștientiza el singur acest lucru. Perspectiva nu blochează exprimarea, ci o stimulează în baza principiului densității comunicative..

Principiul intenției comunicative îndreaptă **intenția** spre **nucleul** comunicării, fără intenții comunicarea este imposibilă. Elevul nu poate stabili relații de parteneriat verbal, dacă nu are o dorință comunicativă: să întrebe, să presupună ceva, să-și manifeste admirația, regretul, bucuria etc. Pentru a genera un act de limbaj e nevoie de o valoare interrelațională bine determinată.

În concluzie, putem afirma cu certitudine că aplicarea tehnicilor adecvate de lucru, crearea unei atmosfere propice la orele de curs, includerea textelor contigue valorilor culturale ale elevilor alolingvi vor asigura însușirea eficientă a limbii române.

Ținem să menționăm că un rol deosebit în formarea/dezvoltarea competențelor de comunicare la orele de limba română pentru elevii alolingvi îi revine competenței culturale, prin accesul dirijat la lectură. Totodată, „*literatura oferă modele morale și are un efect profund modelator asupra cititorului*. Prin urmare, competența de comunicare își extinde sfera în competența culturală, regăsindu-se ca formulă de interrelaționare cu efect modelator asupra personalității umane” [Rusu 2009: 133]. Or, în tratarea valorii general-culturale a limbii a doua se va ține cont și de particularitățile și trăsăturile personale ale elevului, ce urmează a fi valorificate, astfel încât să poată comunica în limba română.

Afirmația: „*Respectul față de un popor începe de la respectul față de limba lui*” constituie un principiu al interculturalității și poate constitui un stimul pentru cunoașterea culturii și civilizației românești, iar formarea/dezvoltarea competențelor de comunicare la elevii alolingvi le permite *să se integreze* ulterior mult mai ușor în societate. Așadar, stăpânirea limbii oficiale într-un stat, evident, permite cetățenilor să-și facă studiile la orice instituție de învățământ, să-și găsească un loc de muncă, astfel integrându-se eficient atât în mediul social, cât și în cel profesional.

Bibliografie

1. Crișan Al., Gutu VI. Proiectarea curriculumului de baza. Ghid metodologic. Chișinău, 1997.

2. Cazacu T. Curriculumul din perspectiva Cadrului european comun de referință pentru limbi. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 5-7 noiembrie 2015, IȘE, Chișinău (Tipogr. „Cavaioli”), 2015.
3. Callo T. Relația limbă-vorbire în esențializarea diatopică a vorbitorului cult. În: Univers Pedagogic, 2015.
4. Curriculum la limba și literatura română pentru elevii cu instruire în limba rusă. Chișinău, 2010.

ASPECTELE LEXICALE ÎN CLASELE PRIMARE

Aliona Codreanu, învățătoare, grad didactic întâi

Liceul Teoretic *Miguel de Cervantes*

Rezumat. *Lexicul* este constituit din totalitatea cuvintelor care există și care au existat cândva în limbă. *Sensul cuvântului* este înțelesul pe care vorbitorii îl atribuie unui cuvânt. Datorită sensului exprimat cuvântul se raportează la un obiect din realitate și înglobează elemente eterogene ca valoare și semnificație, dar care toate împreună au însușirea de a fi cuvinte.

Modalitățile de lucru cu cuvintele sunt: *lucrul cu dicționarul; prezentarea obiectului, a imaginii; explicarea cuvântului prin gest și mimică; demonstrarea acțiunii; explicarea prin perifrază; explicarea prin intermediul sinonimelor; desenarea obiectului la tablă ș.a.*

Abstracts. The lexicon consists of all the words that exist and which once existed in the language. The meaning of the word is the meaning that speakers assign to a word. Because of the meaning expressed, the word refers to an object of reality and embraces heterogeneous elements as value and meaning, but all of them have the attribute of being words.

Ways to work with words are: working with the dictionary; presentation of the object, the image; explaining the word by gesture and mimic; demonstration of the action; Peripheral explanation; explanation through synonyms; drawing the object to the board, and so on.

Schimbările educaționale caracteristice școlii contemporane sunt orientate spre realizarea obiectivelor educaționale reflectate în curriculum național.

„Mediul motivant” pentru elevi reflectă faptul că elevul contemporan contactează permanent cu o mulțime de obiecte și manifestă un interes deosebit față de acestea, uneori numindu-le/ descifrându-le fără a le cunoaște utilizarea. Anume cuvintele din lexicul pasiv reprezintă punctul slab al comunicării.

Lexicul este constituit din totalitatea cuvintelor care există și care au existat cândva în limbă. Spre deosebire de alte compartimente ale limbii, *lexicul* este legat, în mare parte, de realitatea desemnată, ceea ce înseamnă că schimbările din societate își pot găsi reflectare în lexic. Acest fapt se manifestă prin modificarea inventarului de cuvinte și prin evoluția semantică a acestora [2].

Una dintre particularitățile principale ale *lexicului* constă în caracterul specific al relației existente între elementele sale componente și noțiunile sau obiectele denumite. La